

protiv papa i protiv svojih vlastitih kraljeva i protiv biskupa i latinskog svećenstva, tako da su se glagolica, a s njom i demokratski način crkvenog uređenja širili i obuhvatili konačno skoro cijelu Istru, hrvatsko primorje, vojničku krajinu, dobar dio građanske i jedan dio posavske Hrvatske, pa Dalmaciju do Neretve. Još u XVIII. vijeku na Lošinju popovi nisu poznavali niti latinskih slova; u to doba se senjski kanonici zaklinju, da će braniti slovensku liturgiju i hrvatski jezik.

Demokratsko shvaćanje Hrvata u pogledu crkvene organizacije dolazi do izražaja već u vinskome zakonu. Po tom zakonu je pop u mnogom pogledu izjednačen sa pučanima i podvrgnut je disciplinskom sudu kneza i općine.¹⁶⁾

I povijest Bosne, čini se, nije ništa drugo nego posljedica borbe puka i bosanske narodne crkve protiv težnja rimske kurije, da i Bosni nametne svoje shvaćanje kršćanstva i svoju crkvenu organizaciju. I puk i bosanska vlastela bili su uz bosansku narodnu crkvu. Puk zato što je on tu crkvu smatrao svojom, što ta crkva za razliku od rimske crkve nije poznavala desetine i nije namećala puku nikakovih naročitih tereta, zatim što je po jednostavnosti organizacije odgovarala demokratskim shvaćanjima širokih narodnih slojeva u Bosni i konačno zato što je svećenstvo te crkve i po svojim

¹⁶⁾ Uporedi: J. Tkalčić, *Slavensko bogoslužje u Hrvatskoj*, Zagreb, 1904.

L. Jelić, *Fontes historici liturgiae glagolito-romanae*, Veglæ, 1906.

V. Mažuranić, *Prinosi*, op. cit. pod crkva.